

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

(Συνέχεται από τὸ προηγούμενο φύλλον).

II

Οἱ πλείστοι τῶν μέχρι σήμερον προχρηματευθέντων τὰ ζητήματα ταῦτα περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ γενέσεως τῶν τεχνῶν ἐν Ἑλλάδι εἶνε ξένοι, καὶ οὐδέποτε ἐκ τῆς αἰσθητικῆς καὶ τεχνικῆς ἕκκ ἀπόψεως ἐπροχρηματεύθησαν ζήτημα τοσαύτης σπουδαιότητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νέας Ἑλληνικῆς τέχνης. Ἡ αἰσθητικὴ σύγκρισις τῶν ἐποχῶν, καὶ ἡ μελέτη τῆς συγχρόνου κοινωνικῆς καὶ τεχνικῆς καταστάσεως τῆς χώρας μας θὰ μᾶλλον ὠδήγει εὐθὺς εἰς ἕνα δρόμον, εἰς τὸν ὅποιον ἀπὸ πολλοῦ ἡ Ἑλλάς ἐπρεπε νὰ βεβηθῆ. Ἀλλ' ἡ φυσικὴ βοπὴ τοῦ σημερινοῦ Ἑλλήνου πρὸς τὰς τέχνας, φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἐφάμιλλος πρὸς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις. Ὅ,τι συνέβη διὰ τὰ γράμματα, συνέβη καὶ διὰ τὰς τέχνας· ὁ σχολαστικισμὸς περιέστειλε τὴν διάνοικιν καὶ ἠνάγκασε τοὺς τεχνίτας ἀντὶ τὰς ζητήσεων τὰς δυσκόλους ἐπιτυχίας ἀπὸ τὴν διηνεκὴν ἔρευναν, καὶ νὰ παράγουν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερα καὶ ἐκλεκτὰ ἔργα, νὰ γαμιζοῦν μὲ ἀερολογήματα καθε αἰσθητικὴν ἀνάγκην, καὶ νὰ ἀναστρέψουν τὸ οὐσιαστικώτερον γνῶρισμα τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης : τὸ κάλλος καὶ τὴν εὐρυθμίαν.

Οἱ παρ' ἡμῖν συγγραφῆντες περὶ τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι ἠρέσθησαν, μόνον ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς ἀπόψεως νὰ μελετήσουν τὸ ζήτημα βρασιζόμενοι δὲ εἰς τὰς περιορισμένας ἰδέας τῶν ἀλλοδαπῶν ὡς ἐσφηνώσκον ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐργασιῶν, μόλις ἠδυνήθησαν νὰ περισυλλέξουν τὰ καθ' ἑκάστην φυλακισμένα ἱερὰ λείψανα τῆς χώρας μας, ἀφοῦ μεταβλήθημεν ἡμεῖς σήμερον εἰς τυμβωρύχους καὶ πωλοῦμεν τὰ ἱερὰ ὅσα τῶν πατέρων μας μὴ δυνάμενοι οὔτε νὰ τὰ ἐκτιμήσωμεν οὔτε νὰ τὰ σεβασθῶμεν.

X

Αἱ γνώμαι τῶν διαφόρων συγγραφέων περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι εἶναι ποικίλαι· οἱ μὲν θέλουσιν ἀτόμακτον τὴν γένεσιν τῆς τέχνης, ἕτεροι δὲ ὅ,τι εἰσῆχθη ἐκ τῆς μικρῆς Ἀσίας, καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ καθ' ἑξῆς.

Πρὸς τί ὅμως ὁ θόρυβος οὗτος διὰ τὴν ἀνακρισθήτητον ὑπεροχὴν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὴν Ἀσιατικὴν, καὶ πρὸς τὴν Αἰγυπτιακὴν, καὶ πρὸς πᾶσαν ἄλλην οἰουδήποτε λαοῦ τῆς Ἀνατολῆς ;

Ἡ τέχνη ὅσα ἐλευθέρᾳ τοῦ νόου δημιουργία, γεννᾶται ἀναγκαστικῶς ὑπὸ

ἐλεύθερον ἥλιον καὶ ἐλεύθερον ἔθνος. Περιβάλλεται τὸ σχῆμα τοῦ τύπου καὶ κατ' ἀκολουθείαν φέρεται μὲ τοῦ ἔθνους τὴν ἀνάπτυξιν· διὰ τοῦτο μεθ' ἑσῶ καὶ ἂν λέγουσιν, αἱ τέχναι αἵτινες ἀνεπτύχθησαν παρὰ ταῖς διαφόρους λαοίς, θὰ διαμαρτύρωνται πάντοτε κατὰ τῶν ἐσφαλισμένων τούτων δεξικαίων. Ὁ τεχνίτης θὰ διακρίνη τὴν Αἰγυπτιακὴν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, μέχρι τοῦ κατκταθῆναι ὑπὸ τοῦ χρόνου ὅτι ἡ τέχνη πρωτίστως εἶνε ἔθνη κ' ἂν.

Παρατηρήσατε τὰ εἰρηπια τῆς Λυδίας καὶ τῆς Κερναί, τὰς Κεκταόμεις καὶ τὰς Πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου. Πάντα φέρουσι τὸν τύπον τοῦ ὄψλοῦ μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ ὄγκου των καὶ τοῦ νεκροῦ οὕτως εἰπεῖν μεγαλείου των· στεροῦνται ἀπολύτως ἄλλης· ἐκφράσεως καὶ τὸ λεκτικὸν τῶν γραμμῶν των σύγγαίται ἀπὸ τὰς δύο ἀποκλινοῦσας γραμμὰς τῆς πυραμίδος καὶ ἀπὸ τὸ ἐπὶ τῶν βράχων ἐσφηνωμένον σῶμα τῶν Σφίγγων. Τὸ ὄψος εἶνε ἀνάλογον πρὸς τὴν χώραν, πρὸς τὰ ἔθνη, πρὸς τὸν πολιτισμὸν· μὴ ζητεῖτε νὰ ἐξουχησῆτε τοὺς ὄγκους αὐτοὺς· οὐδεὶς θὰ σῶς ἐννοήσῃ. Ἄν δὲ εἰς τὴν ἑλληνικὴν διάνοικον τὸ ὄψος τοῦτο ἐχρησίμωσθε διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς Ὀλυμπίου Διός, τί ἐνσπείριον εἰς ἡμᾶς τὰ τέκνα τοῦ σημερινοῦ αἰῶνος ἄτινα ζητοῦμεν τὴν σμικρότητα τοῦ ἐγὼ μαι· ἐρίζοντα περὶ τούτου; Τὰ ἀγοραῖα ἀθύρματα τῆς βιομηχανικῆς Καλλιτεχνίας τῆς σήμερον, δὲν ἀμιλλῶνται πρὸς τὰ τέλει ἐκείνα σχήματα τῆς ἀπλότητος ἄτινα διεσπάρησαν εἰς τὸ διάφορον Μουσεῖον τοῦ κόσμου καὶ φυλάσσονται ὡς τὰ πολυτιμώτερα κειμήλια τοῦ Καλοῦ καὶ τῆς τέχνης. Ὁ Ἕλληνας ἀπὸ τὰς πρώτας γραμμὰς ἄτινας χαρτάσει ἐπὶ τῶν πορφύρων λίθων καὶ τῶν Πεντελικῶν μαρμάρων ζητεῖ νὰ παραστήσῃ μίαν ἰδέαν, ἐν αἰσθητικῶν σχετιζόμενον πρὸς τὴν ἱστορίαν ἐνδόξου γεγονότος Ὁ ἐξυθερμῆς παρατηρητῆς ὁ παρακλιπίζων πάντα ταῦτα πρὸς τὰ σύγχρονα δημιουργήματα τῆς σημερινῆς βιοπάλης καὶ πρὸς τὴν καθόλου ἀνάπτυξιν τῆς νέας Ἑλληνικῆς τέχνης, παρατηρεῖ μετὰ λύπης ὅτι ἡ παράγουσα δύναμις τῆς σήμερον διαφέρει καθολοκληρίαν ἀπὸ τῶν ἐνθουσιασμῶν ἐνὸς ἐλευθέρου λαοῦ οἷος ὑπῆρξεν ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος ὑπὸ τῆ Πολιτείας τοῦ Περικλέους. Ὡπως ἕως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ τέχνη φέρεται βραδέως μὲ τῆς ἐλευθερίας τὸν ἀέρα, συνεσταλμένη ὡς ἀγία βοζαντινῆς ἐποχῆς ἐπὶ τῶν εἰρηπια τῆς ἐνδόξου Ἑλλάδος. Ὁ νεώτερος Ἕλληνας ἔχων λεπτήν τὴν ἀντίληψιν, σοφιστής, καὶ ἀξυθερμῆς δσάκις ἐμβαθύνει εἰς τὰς περὶ αὐτὸν ἀληθείας, εἶνε πιστὸς ἀντίγραφον τῆς μεγάλης ἐκείνης γενεᾶς ἧτις ἐμεγαλοῦργησεν κατὰ τὸν χρυσὸν τοῦ Περικλέους Αἰῶνα· δύναται δὲ μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν μεγάλων ἰδεωδῶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ν' ἀναπτύξῃ πάλιν τὴν Ἑλλ. τέχνην καὶ νὰ διαγράψῃ εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν μὲ χρυσὰ γράμματα μίαν ἀκόμη φερόν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα.

Ἡ εὐχέρεια τὴν ὁποίαν κέρηται ἤδη περὶ τὰς χειροτεχνιακὰς ἐργασίας, (ὁ Ἕλληνας ὡς χειροτέχνης ὑπερβαίνει καὶ σήμερον εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης· τὰ ξυλογλυφήματα τοῦ ὄρους Ἄθω, ἡ ὑφαντουργικὴ, καὶ καθὲ ἐργασία ἀπαι-

τοῦσα ἐπιτηδειότητα τῶν χειρῶν διὰ τὸν Ἕλληνα εἶναι παιχνίδι, μόνον δεῖσι Ἰάπωνας καὶ οἱ Κινέζοι δύνανται νὰ παραβληθῶσιν μετὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν ἑλλήνων), καὶ ἡ ἀντίληψις αὐτοῦ εἰς πᾶν ἀναγόμενον εἰς τὴν αἴθησιν τοῦ ὄρατου, καθίστα τούτον ἐπὶ τοῦ παρόντος μίμον παντός βανκούσου τεχνουργήματος. Οἱ ὑποδηματοποιοί, οἱ βράπται, οἱ λεπτοουργοὶ ἀμιλλῶνται πρὸς τοὺς καλλιτέρας Χριστινοὺς· δικτὶ νὰ ὑπερίσῃ ἡ Καλλιτεχνία;

X

Ἀτενίζοντες πρὸς τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ κρότοι τῶν ἥρωικῶν ὅπλων ἀντήχουν εἰς τὰ περίεξ τοῦ πολιορκουμένου Μεσολογγίου, βλέπομεν ὅτι καὶ ἡ τέχνη ἐπειράθη νὰ ἐξυμνήσῃ καίτοι ἀτελῶς, τὰ γεγονότα ἐκεῖνα ἀτινα ἀπέδωκαν ἡμῖν τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ πίνκκες τοῦ Ηρυζάκη οἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὰ ἥρωικά κατορθώματα τῶν μαχητῶν τοῦ 21 καίτοι παρήχθησαν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἰταλικοῦ ἀκαδημαϊσμοῦ τῆς παρελθούσης πεντηκονταετίας μαρτυροῦσιν ὅμως τὴν ἔμφυτον ἰκκνότητα τοῦ Ἑλλήνος πρὸς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας. Ὁ Νικόλαος Κουναλάκης ἐτίμησε τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν τῇ τέχνῃ ὡς μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐν τῇ Πινκκοθήκῃ τῆς Φλωρεντίας della Uffici σωζομένη αὐτοπροσωπογραφία του, τιμῶσα τὴν πατρίδα μας καὶ μαρτυροῦσα τὴν αὐγὴν τῆς νέας Ἑλληνικῆς τέχνης.

Αἱ προσπάθειαι τοῦ αἰμανήστου βασιλέως Ὁθωνος ἔδωσαν νέαν ὄθησιν εἰς τὰς τέχνας· μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος εὐθύς ἰδρύθη ἡ πρώτη καλλιτεχνικὴ σχολὴ ἧς οἱ καρποὶ ταχέως ἀνεφάνησαν. Ἡ προσοχὴ πάντων τῶν ὀπωσδήποτε μορφωμένων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐστράφη πρὸς τὸ ἴδρυμα τοῦτο καὶ ἡ εὐγενὴς ἀμιλλα παρηκολούθει τὰ πρῶτα βήματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς τέχνης ἧτις ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε ν' ἀναγεννηθῇ ἀπὸ τὰ εἰρήπια τῆς καλαιᾶς μας δόξης. Αὐτὸς δὲ βασιλεὺς Ὁθων τακτικώτατα προσήρχετο εἰς τὰς τεχνικὰς σχολὰς καὶ ἀπένευμεν ἰδιοχείρως τοὺς ἐπαίνους εἰς τοὺς πρωτεύοντας· ἡ σχολὴ ἤνθει καὶ προσιώριζεν τὴν ἀναγέννησιν τῶν τεχνῶν ἐν Ἑλλάδι· βέλτακος ὅμως δαίμων ἀνέτρεψε τὰ γεγονότα καὶ ἡ μεταπολίτευσις ἐμάχρει τὸν ζῆλον τῶν φιλοτέχνων ἀνακόψασα ἐπὶ μίαν πεντηκονταετίαν ἤδη τὴν πρόσδον τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἀπικνωμέναι ἐξαιρέσεις τινὰς αἵτινες δι' ὑπερκθρώπων ἀγώνων ἠδυνήθησαν νὰ κατισχύσωσιν ἐν μέσῳ τῶν κλειδωνιζομένων αἰσθημάτων καὶ νὰ παραγάγωσιν ἔργα ἀνεκτίμη τοῦ ὀνόματος τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος.

Ὁ Νικόλαος Γούζης μαθητὴς τοῦ πρώτου Πολυτεχνείου τῶν Ἀθηνῶν ἐπέδειξε διὰ τῆς ἰδιοφυίας του καὶ δραστηριότητός του τὴν ὑπέροχον ἀντίληψιν τῆς ἑλληνικῆς του ψυχῆς ἐν ταῖς τέχναις. Μόνος ἐν μέσῳ τῶν μεγαλειτέρων κορυφῶν

της Γεομανίας κτώρθωσεν ὄχι μόνον ὑπερῆρξως νὰ κρητήτη διὰ τῆς ὑπερέχου τέχνης του τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἀλλὰ καὶ ν' ἀποτελῆ ἐξαιρέσειν διὰ τὸ Ἑλληνοπρεπὲς ὄφος ἀποθεώνων διὰ τὴν πόλιν τῆς Νυρεμβέργης· τὸ Βικτωρικὸν ἔθνος δι' ἔργου εἰς τὸ ὅποσον ἐξήντησεν ὅλην τὴν δύνειν τοῦ ἐνδόξου θέματός του. Καὶ ἐν τῇ γλυπτικῇ ὡσαύτως ἀπαντῶμεν ἔργα τέχνης τὰ ὅποια θὰ ἐξήλεσε πᾶσα ἐποχὴ καὶ πᾶν ἔθνος· παρατηρήσατε ἐν τῷ Α' νεκροταφείῳ Ἀθηναίων διὰ νὰ ἰδῆτε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἔργα ὑπερθυμίζοντα τὰ ἐπιτύμβια τοῦ κεραικεικοῦ μὴ διαφέρον μὲν τέχνην, ἀλλὰ μὲ τὴν αὐτὴν πάντοτε αισθητικὴν ἀντίληψιν.

Πλεῖστα παραδείγματα θὰ ἴδωμεν νὰ παραθέσω πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐρύτου βροπῆς τοῦ συγχρόνου Ἑλλῆνος πρὸς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας· ἄλλ' ἡ συντομος ἱστορία τῶν ἀδόξων τούτων γραμμῶν περικλείει τὴν αὐτὴν πικρίαν, τοσοῦτον πόνον ὅσον δοκιμάζουσιν οἱ καθ' ἑκάστην μαραινόμενοι ἰδιοφυεῖς τῆς δευτέρου πατρίδος Ἠῶσοι καὶ πόσοι νέοι ἀπέλιπες ἐκ τῆς κοινωνιαῆς καὶ πολιτικῆς ἀδιαφορίας δὲν ἔθραυσαν τὴν ἡμίλην καὶ τοὺς χρωστῆρας ἐγκαταλείποντες στάδιον ὑπερ μετὰ πολυετέος ἀγῶνας καὶ πικρίας δὲν ἐξοραλίζεσι οὐδ' αὐτίκον ἄρτον εἰς τοὺς ἐργάτας τοῦ καλοῦ; Ἐσυνειθίσκαμεν ἐξ ἄλλου λίαν ἐνωρίς εἰς τὴν ψευδαίσθησιν τῆς τέχνης τὴν ὁποῖαν ἀντὶ πινακίου φακῆς ἀγοράζομεν ἀπὸ τὰς ἀγυῖας τῶν πόλεων. Ἐπιλήθμονες δὲ πρὸς τὰ ἡρωϊκὰ κατ' ὀρθώματα τῶν γεναίων ἐλευθερωτῶν μας ἀδιαφοροῦμεν πρὸς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος μετὰ τοσαύτης ἀναληθσίας ὥστε ἀσφκῶς ἐὰν δὲν ἀναιρούσωμεν πρῶτα φερέμεθα πρὸς τὸν ὄλεθρον. Ἡ ἀχαλίνωτος φλυαρία ἢ ὁποῖα κατέλαβε κατὰ τὰ τελευταῖα τὰ ἔτη τοὺς πατριώτας τῶν κεραικῶν, ὁ δεσποτικὸς μισοπισμὸς καὶ ἡ περιφρόνησις πρὸς πᾶσαν καινότερον ἐργασίαν ἠνάγκασε τοὺς τεχνίτας νὰ ἀφύου τὰ φτερά τῆς ὀλίγης σκέψεως τοῦ τοῦς ἔμεινε καὶ ὅλοι κατέφυγον εἰς τὰς εὐκόλους ἀντιγραφὰς διὰ νὰ ἱκανοποιήσουσιν μίαν ἀνύπαρκτον καλαισθητικὴν ἐκάντιον πάσης ἀρχῆς τοῦ καλοῦ καὶ κάθε δημιουργικῆς προερχομένης ἀπὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη περιήλθεν εἰς τὰ σκῆμακα τῆς ξενομανίας μας καὶ ἔμεινε νεκρὰ ἀπέναντι τῶν ἀκαταλόγητων ἀπειτήσεων μας.

Ἐνα τίναγμα μιᾶς λαχταριστῆς ζωῆς ζυπνὰ μερικῶς νέους γιὰ ν' ἀποτινάξουσιν τὸν ἐφιάλτην τῆς ἀπραγμοσύνης καὶ ἰδοὺ ὁ «μακκλικρισμὸς» καταπνίγει τὰς προσπάθειάς των καὶ τοῦς βίπτει ἀπέλιπες καὶ ἀπογοητευμένους εἰς τὴν περιφρόνησιν τῶν πολλῶν. Ἡ ἐντιμος προσπάθειαι ἐχλευαίθη καὶ ἡ ἀτιμωτικὴ εἰρωνεία ἔγεινε τὸ περίπαιγμα τῆς καταστάσεως αὐτῆς. Ἡ τέχνη οὕτω δὲν ἐλυτρώθη· ἀπέμεινε στεῖρα πρὸ μιᾶς νεωτεριστικῆς καταστρώσεως καὶ σευσπει-

ρήθη πάλιν ὡς χελώνη μέσθ στο ἀπόρητον οἴκημά της· καὶ οὕτω σήμερον ἀντὶ νὰ ἔχωμεν ἔργα καλλισθητικὰ ἀπτὰ μὲ σχήματα καὶ ὕλην, ἔχομεν ἀκα-
λαίσθητον περιβάλλον καὶ κριτικὰς μὴ δυναμένας νὰ ἐξηγήσωσι σαφῶς ποῖα
εἶνε ἡ κατάστασις καὶ ἡ πίστις τῆς νεωτέρας τέχνης. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐλά-
τρευον καὶ ἐπίστευον τοὺς θεοὺς των, ἐπίστευον τὰ σπήτιχ τους τὴν δύνάμιν
τους καὶ περιεφρόνουν τὸ ξένον ὡς βάρβαρον. Οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, οὔτε θεοὺς
πιστεύουν, οὔτε οἰκείους, κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὴν ἐθνικὴν ἐνότητά των καὶ
γίνονται κοσμοπολίται· ἄνθρωποι δηλαδὴ χωρὶς πατρίδα χωρὶς σπῆτι καὶ κατ'
ἀνάγκην χωρὶς αἰσθήματα : ἡ ξενιμανία συνέτριψε τὴν τέχνην καὶ συνετέλεσε
εἰς τὸ νὰ δημιουργηθῇ μία ἀχαρκατήριστος καὶ ἀρρυθμὸς χειροτεχνία ἔχουσα ὡς
βάσιν τὴν δυσαναλογίαν· οὐδαμοῦ συναντᾷ τις μίαν ἐνότητα μίαν ἀπρχὴν συμ-
μετρίας, μίαν τάσιν πρὸς ἔρευναν τῶν στοιχείων τῆς ἀναλογίας· λησιμονεῖται ἡ
ὑπέροχος βυζαντινὴ διακοσμητικὴ τῆς ἀριστοκρατικωτέρας αὐτοκρατορίας, καὶ
περιφρονεῖται ἡ ἀγνοιάτη διαποικιλτικὴ τῶν χωρικῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ «ἀργα-
λιὸς» ἔπαυσε νὰ ὑφαίνει τὴν ἑλληνικὴν εὐγένειαν καὶ ἔλοι προσεκολληθῆμεν σὺν
ἴστρακα εἰς τὰς σπυροειδεῖς γραμμὰς ἐποχῶν αἱ ὁποῖαι ἔπαυσαν ἀπὸ πολλοῦ
νὰ κοσμοῦν πλέον τὴν καλλισθησίαν τοῦ κόσμου· μόνον εἰς τὴν κατὰ παραδοχὴν
ἀριστοκρατίαν μας εὐρίσκει ἀκόμη ἔδαφος ὁ λογικισμὸς καὶ ἡ ἀπειροκαλία.

(ἔπεται τὸ τέλος)

Θ. Θωμόπουλος

ΜΙΑ ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

(Χωρὶς ἀντίγραφα καὶ χωρὶς συνέχεια)

Καὶ τώρα, εἰς ἓνα Ἡμεροδίκον τὸ ὁποῖον καλεῖται «Κριτικὴ» δὲν ἔχει κανεὶς
τίποτε καλλίτερον νὰ κάμῃ ἀπὸ τὴν ἔρευναν τῆς Κριτικῆς. Ἐδῶ λοιπὸν θὰ ἔρευ-
νήσω τὴν Κριτικὴν καὶ τὴν βαπτίζω «Ἡμεροεργὸν Κριτικὴ». Δηλαδὴ νὰ ἐνοῦ
μεθὰ θὰ τὴν ἐρευνήσωμεν μαζί, διότι δὲν εἶχε φαντασθῇ ὅτι θὰ ἐκδοθῇ εἰδικὸν
Ἡμεροδίκον καὶ ὅτι θὰ ἐκέλουν καὶ ἐμένει. Ἐγὼ δέ, οὔτε φιλόλογος, οὔτε γράφω,
ὅταν γράφω διὰ τοιαῦτα ζητήματα. Διανοοῦμαι μόνον καὶ εκπνίζω πολὺ. Δηλαδὴ
καίτοι, δηλαδὴ παθαίνω. Ὡστε οἱ κ.κ. λεξιλόμοι, λεξιφάγοι, λεξιμανεῖς, γλωσ-
σομανεῖς, μορφομανεῖς, παρακαλοῦνται νὰ γυρίζουν τὸ φύλλον. Δὲν εἶνε καμμία
ἀνάγκη νὰ μὲ διαβάζουν. Μίαν φράσιν λοιπὸν διὰ πάντα : Τὴν μορφήν τὴν